

Kijk over de muren van jouw zorginstelling heen!

Zorg voor patiënten en cliënten beperkt zich niet tot één enkele organisatie of zorgsector, maar gaat over de muren van instellingen heen. Oftewel: de zorg is transmuraal. Transmuraal opleiden speelt hierop in. Studenten komen tijdens een transmuraal leertraject in korte tijd in aanraking met organisatorische verschillen. Waarom is dit belangrijk? En hoe wordt transmuraal opleiden in de praktijk gebracht?



Daar waar het eerder een trend was om zo specifiek en specialistisch mogelijk op te leiden, merkt Sacha van Dijk (adviseur Leerhuis ETZ) dat er nu juist weer een duidelijke behoefte ontstaat om toekomstige medewerkers breed op te leiden. Oudere patiënten en cliënten vragen om complexe en langdurige zorgtrajecten, waarbij ze van de ene naar de andere zorgsector of zorginstelling overgaan. Bij transmuraal opleiden worden studenten en leerlingen opgeleid voor een ketenloopbaan in de zorg. Zij volgen daarbij hetzelfde (zorg)pad als de cliënt en

verwerven op die manier competenties die nodig zijn om een cliënt tijdens zijn of haar weg te ondersteunen. Van ziekenhuis naar revalidatiebehandelcentrum en van tijdelijke opname in een ouderenzorgcentrum naar begeleid thuis wonen of een vaste plek in een woonzorgcentrum.

Korte cycli

Patricia Volbeda is docent Fontys Hogescholen en lecturer practitioner bij zorginstelling De Wever. Een lecturer practitioner is tot master opgeleid, verpleegkundige én docent bij Fontys. Ze vroeg zich tijdens diverse bijeenkomsten, geïnitieerd vanuit de Zorgacademie Midden-Brabant, samen met verschillende zorg- en onderwijsinstellingen af: hoe kunnen we transmuraal opleiden in de praktijk brengen? “We zijn gestart met een brainstormsessie waarbij veel organisaties uit Midden-Brabant betrokken waren. Denk hierbij aan GGZ Breburg, de Amarant Groep, Avans Hogeschool en

Fontys Hogescholen, ROC, revalidatiecentrum Leijpark, De Wever en het ETZ. We bespraken zaken als: wat verstaan we

onder transmuraal opleiden? Welke doelstellingen hebben we?” Van Dijk: “We kwamen er al snel achter dat het met al die partijen lastig is om iets van de grond te laten komen. Daarnaast is het in een pilotfase moeilijk om een student de patiënt te laten volgen in de keten. Daarom besloten we om het ‘ketenidee’ voorlopig even los te laten en eerst wat losse pilots op te zetten, die we later kunnen uitbreiden. We starten met kleine initiatieven die we via korte cycli beschrijven: wat gaan we doen? Wie zijn er betrokken? Hoe en waar gaan we evalueren? Op basis van deze evaluaties en behaalde successen breiden we de initiatieven uit.”

Kijken in de keuken

Volbeda: “Het idee ontstond om een aantal dagen bij elkaar in de keuken te kijken aan de hand van een gekozen thema. We hebben een leergemeenschap gevormd met studenten, lecturer practitioners, praktijkopleiders en werkbegeleiders. We hebben thema’s geformuleerd, zoals multidisciplinair samenwerken, klinisch redeneren, familiezorg, het volgen van de cliënt, methodisch leren, leerdoelen en voorlichting rondom ontslag en overdracht. Het gaat om een gemeenschap met betrokkenen vanuit meerdere afdelingen en organisaties. We werken gezamenlijk aan vraagstukken die voor iedereen van belang zijn, maar een oplossing en aanpak vragen die over de muren van één organisatie heengaan.” Elke stageperiode draait om een thema. De studenten krijgen een projectopdracht mee en formuleren een onderzoeksvraag.

Volbeda: “Ze doen een literatuurstudie en presenteren hun resultaten. Na de uitwisselingsdagen reflecteren de studenten binnen de leergemeenschap. De uitwisseling van studenten vindt tijdens de pilots plaats op verschillende ZIC’s, ZorgInnovatieCentra. We hebben gekozen voor ZIC’s, omdat daar al veel randvoorwaarden zijn voor studenten.

Het doel is om dit snel weer los te laten en het zorgpad centraal te stellen. We hebben hbo-v-studenten van ZIC De Wever en ZIC ETZ uitgewisseld en derde- en vierdejaars studenten van ZIC Cardiologie ETZ en de ZIC’s van Damast en de Hazelaar, beide onderdeel van De Wever, hebben eind 2017 bij elkaar in de keuken gekeken. De leeropbrengsten hieruit

bespreken we in de leergemeenschap en koppelen we terug aan de werkgroep. Daarna zetten we een nieuwe, kortdurende pilot op en gaan evalueren.” Van Dijk: “Ook voor werknemers in opleiding hebben we verschillende uitwisselingen mogelijk gemaakt, bijvoorbeeld tussen de Volckaert en het ETZ.”



‘Je moet het beoordelen en veroordelen van elkaar en elkaars werkveld loslaten’

Sacha van Dijk en Patricia Volbeda

Leren van elkaar

Van Dijk: “Tijdens zo’n uitwisseling kijk je door jouw bril naar een ander werkveld. Zo zie je hoe ze het op andere afdelingen en in andere zorginstellingen aanpakken. Jij leert van hen en zij van jou. Wanneer je als hbo-v-student niet anders gewend bent dan het ziekenhuis, is het goed om die ‘ziekenhuisbril’ eens af te zetten en te zien hoe het er in andere zorginstel-

elkaar. Daarnaast ontstaat er een dialoog met hun eigen teamleden. Ze bespreken wat op de eigen afdeling toepasbaar is, nemen leerdoelen door of bespreken hoe er begeleiding wordt gegeven. Ook hebben ze het over zaken als dagstart en overdracht. Zo past de afdeling cardiologie de ‘dagstart met smileys’, die ze zagen bij ZIC Spinnewiel, nu toe op hun eigen afdeling.”

‘De bijeenkomsten in de leergemeenschap zijn bijzonder effectief’

lingen aan toe gaat. Kijk over de muren van jouw zorginstelling heen! Ik vind het zo mooi als iemand die in ons ziekenhuis komt werken al ervaring heeft binnen verschillende zorgorganisaties en met diverse doelgroepen. Dat je in levende lijve hebt ervaren hoe je het beste met ouderen of met mensen met een verstandelijke beperking kunt omgaan, in plaats van alleen afgaan op wat je denkt dat het beste is. Of dat je weet waar een patiënt heen gaat nadat je hem of haar ontslaat uit het ziekenhuis, zodat je hem of haar daar goed op voor kunt bereiden. Dat is van grote toegevoegde waarde voor je werk.”

Onderzoekende houding

Van Dijk: “Transmuraal leren vraagt ook om een andere aanpak van de begeleiders en studenten. Het vraagt om een bepaalde openheid. Je moet het beoordelen en veroordelen van elkaar en elkaars werkveld loslaten en de ander toe durven laten in jouw wereld. Als uitwisselingsstudent moet je los kunnen komen van het bed en beschouwend en overstijgend kunnen kijken. Je blik verruimen. Het is ontzettend leerzaam.” Volbeda vult aan: “Je ziet dat studenten een onderzoekende houding aannemen. Ze stellen verdiepende, kritische vragen en slaan er de literatuur op na. Ze gaan bij zichzelf na: wat betekent dit voor mij? En wat betekent het voor mijn werkwijze? Ze onderzoeken wat opvalt in het werk van de ander. Ze beschouwen en delen met



Sterk netwerk

Volbeda: “De bijeenkomsten in de leergemeenschap zijn bijzonder effectief. We delen er best practices en experimenteren. We vonden elkaar vaak al via de ZIC’s, maar proberen elkaar nu ook regionaal te vinden. Samen proberen we de zorg aantrekkelijker te maken, maar ook echt te laten zien wat het werk inhoudt. Daarnaast investeren we in de kwaliteit van de opleiding en willen we op termijn ook het aantal stageplaatsen uitbreiden.” Van Dijk: “Met alle betrokkenen vormen we een sterk netwerk. De praktijkopleiders en de lecturer practitioners vormen daarbij een ‘linkin pin’. En uiteraard zijn managers, management en bestuurders van groot belang. We merken dat zij achter onze ideeën staan en ons de vrijheid geven om zaken te regelen. Hierdoor kunnen we stappen zetten.”

Transmurale ketenstage

In de toekomst willen het ETZ en De Wever zich richten op het organiseren van een ‘Transmurale Ketenstage’ tijdens de opleidingen tot mbo- en hbo-verpleegkundige. In een stageperiode van 20 weken werken en leren studenten dan in drie zorginstellingen. Na iedere stageperiode koppelen zij in de leergemeenschap hun ervaringen terug en bereiden ze zich voor op de volgende stage. Zij willen hierbij verschillende partners in opleiding betrekken, zoals de betrokken organisaties binnen de Zorgacademie Midden-Brabant. In de toekomst willen ze dit uitbreiden naar zittende medewerkers en multidisciplinair.

ZIC’s en ZIN’s

*ZIC: ZorgInnovatieCentra, gesitueerd binnen één bepaalde zorgafdeling of werkplek.
ZIN: ZorgInnovatieNetwerken, met daarin studenten en andere betrokkenen vanuit verschillende teams of werkplekken, bijvoorbeeld ambulante zorg of thuiszorgsetting. Binnen de ZIC’s en ZIN’s werken studenten, zorgprofessionals, docenten en zorgvragers samen. Ze realiseren een uitdagende werkplek en de best mogelijke zorg door praktijk en theorie dicht bij elkaar te brengen.*

Drie doelgroepen

Transmuraal leren kent drie doelgroepen:

- *Studenten binnen initiële opleidingen: hieronder vallen alle studenten die in opleiding zijn tot mbo- of hbo-verpleegkundige (BOL/voltijd) en/of BBL/duale studenten.*
- *Zittende medewerkers in opleiding: hieronder vallen alle medewerkers die een opleiding tot mbo- of hbo-verpleegkunde volgen.*
- *Zittende medewerkers: dit betreft uitwisseling van zittende medewerkers. Hieronder vallen alle medewerkers zorg die hun transmurale blik willen verruimen in het kader van persoonlijke of loopbaanontwikkeling.*

Sacha van Dijk (adviseur Leerhuis ETZ): “In onze pilot richten we ons vooral op de eerste twee doelgroepen. We kijken of P&O’s van verschillende zorginstellingen de uitwisseling van zittende medewerkers kunnen oppakken.”